

LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)

Læringsmiljøutvalget ved UiB er oppnevnt i henhold til
Lov om universiteter og høyskoler § 4-3.

Innkalling til møte i Læringsmiljøutvalget (LMU) – møte 5 2018

Tid: 31.oktober, kl. 09.00-12.00

Sted: Universitetsbiblioteket ved Det medisinske fakultet, Kursrommet

Sakliste:

I Godkjenning av innkalling og dagsorden

II Godkjenning av referat fra møtet 13.09.2018

III Korte orienteringer fra møtelederen

Sak 41/18 Rapport om bruken av faddermidler fra sentralpotten 2018

Drøftingssak

Sak 42/18 Studentombudets virksomhet V-18

Orienteringssak – Presentasjon ved Sylvi Leirvaag

Sak 43/18 Klager på læringsmiljøet V-18/Si Fra V-18

Drøftingssak

Sak 44/18 Høring om endringer i universitets- og høyskoleloven (studentombud, seksuell trakassering, tilrettelegging)

Drøftingssak

Sak 45/18 Lokal læringsmiljøforskrift – Innledning til arbeidet

Vedtakssak

Sak 46/18 Besøk ved Universitetsbiblioteket

Drøftingssak

Sak 47/18 Eventuelt

Sak 48/18 Orienteringssaker

Kommende saker i LMU:

- Oppfølging av handlingsplanen for styrking av læringsmiljøet
- UiBs tilpasning til GDPR (usikkert om denne bør i LMU i tillegg til UU)
- Tiltak og tilpasninger som følge av likestillings- og diskrimineringsloven, særlig forskriften om universell utforming av IKT
- Videre oppfølging av retningslinjene om mobbing/trakassering m.v.
- Videre oppfølging av ruspolicy

LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)

Læringsmiljøutvalget ved UiB er oppnevnt i henhold til
Lov om universiteter og høyskoler § 4-3.

Referat fra møte i Læringsmiljøutvalget (LMU) – møte 4 2018

Tid: 13. september, kl. 09.00-12.00.

Sted: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Møterom 9. etasje, Lauritz Meltzers hus

Til stede:

Christen Soleim, Thomas V. Kalvik, Tore Burheim, Kjartan Nasset (vara), Marit Ulvik (vara), Oddrun Samdal, Nikolai Klæboe, Tora A. Seip, Marita S. Solvang, Tarjei E. Røsvoll, Anette Arneberg (vara), Sol Sandvik, Sylvi Leirvaag, Hege Råkil, Runa Jakhelln, Trude Færeveaag

Forfall:

Even Berge (Kjartan Nasset møtte), Karl Harald Søvig (Marit Ulvik møtte), Jonas Nikoaisen (Anette Arneberg møtte)

Til stede fra fakultetet (sak 38): Visedekan for utdanning Dag Elgesem, studiesjef Kirstine Kolsrud, seniorkonsulent Hege Aarethun. I tillegg deltok Kim Tuv, som er leder for studentutvalget.

Avtroppende leder Oddrun Samdal ledet møtet til og med sak 30/18. Deretter overtok Nikolai Klæboe som møteleder.

Sakliste:

I Godkjenning av innkalling og dagsorden

Innkallingen og dagsordenen ble godkjent.

II Godkjenning av referat fra møtet 09.04.2018

Referatet ble godkjent.

Sak 30/18 Konstituering av Læringsmiljøutvalget H-18/V-19

Vedtaks sak

Vedtaks:

- a) Læringsmiljøutvalget vedtar at Nikolai Klæboe blir leder for Læringsmiljøutvalget i studieåret 2018-2019. Som nestleder for samme periode velges Oddrun Samdal.
- b) Læringsmiljøutvalget foreslår at Elin Horntvedt oppnevnes som nytt varamedlem for Even Berge, Bjørn Tore Sund som nytt varamedlem for Tore Burheim, og Torunn Valen som varamedlem for Christen Soleim.
- c) Læringsmiljøutvalget foreslår at endringer i Regler for Læringsmiljøutvalget, § 2, andre ledd, slik at første, andre og tredje setning til sammen lyder (forslag til ny tekst understreket):
«Utvalget oppnevnes av rektor. Det skal oppnevnes personlige varamedlemmer for de ansattes representanter. For studentrepresentanter oppnevnes like mange varamedlemmer som faste medlemmer.»

Sak 31/18 Årsrapport fra Læringsmiljøutvalget

Vedtakssak

Læringsmiljøutvalget vedtar årsrapporten for studieåret 2017–2018.

Læringsmiljøutvalget ber om at rapporten blir oversendt universitetsstyret for videre behandling.

Sak 32/18 Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2018

Drøftingssak – Presentasjon ved Hege Råkil

Hege Råkil innledet, og gikk gjennom en digital presentasjon (<https://prezi.com/view/mHiYpxcTxzVGRvAFcQf/>).

Noen punkter fra innledningen:

- Det er nytt i 2018 at Folkehelseinstituttet har hovedansvaret for undersøkelsen.
- Det har kommet til en del nye spørsmål, sammenlignet med tidligere undersøkelser.
- Nedslagsfeltet er stort; alle studenter som er norske borgere og mellom 18 og 35 år.
- Det vil bli forsket videre på resultatene og dataene.
- I det store og hele er mye bra, men det er også mange som har plager og problemer, så som overvekt, angst, spiseforstyrrelser og andre problemer knyttet til mat.
- Det er en økning i risikabel alkoholbruk, og også en negativ utvikling i bruk av andre rusmidler.
- Mange studenter synes det er for mye alkoholbruk i studentmiljøene.
- Når det gjelder seksuell trakassering o.l., er det typisk at mye av det som rapporteres, skjer utenfor studiesituasjonen.
- Viktig framover for UiB og Sammen: Forebygging og rask hjelp.

Innspill i debatten:

- Vi må særlig fokusere på det vi kan gjøre noe med.
- Ensomhet har vært trukket fram. Vi må legge vekt på gode sosialiseringstiltak.
- Alle har ansvar for å signalisere tydelig at det er nulltoleranse for trakassering av alle slag.
- Alkoholbruken bør ned.
- Viktig at studenter vet hvor de kan henvende seg når de har noe å melde fra om eller de sliter.
- Institusjonene må være flinke til å vise til Sammen.
- Det trengs mer forskning. Vil de være mulig å lage en studenthelsemelding?
- Kan typen av undervisning og oppgaver som gis ha noe å si for sosialiseringen?
- Erfaringen er at aktivitetsbasert læring fører til mindre frammøte enn tradisjonelle undervisningsformer.
- Vi bør særlig følge opp der problemene er størst.

- Erfaringen fra UB er at mange er glade for å få hjelp av mennesker, og ikke bare bruke e-post, chatbot e.l.
- Hva skjedde etter 2014-undersøkelsen?
- En del tiltak er satt i gang, så som studentpuber, det nasjonale prosjektet om studenters suksess i høyere utdanning.
- Vi vet for lite om tilbudene og bruken av dem.
- Mange gode tiltak kan være lavterskel.
- LMU bør følge opp SHOT framover.
- EIA er sterkt innstilt på å følge opp når det gjelder det fysiske læringsmiljøet.

Sak 33/18 Studiestart og fadderuken

Drøftingssak

Innspill i debatten:

- Dette var en god rapport. Den bør deles med andre involverte.
- Fadderstyrene bør vurdere å begrense varigheten av kveldsarrangementer.
- Kvarteret bør ha flere personer til å jobbe med fadderuken.
- Ikke alle studenter deltar i fadderuken. Fakultetene må ha noe tilbud på dagtid i løpet av denne uken.
- Attraktive faglige tilbud, med noe aktivitet, og uten alkohol vil være gunstig.
- Dialogen med fadderstyrene bør komme enda tidligere i gang.
- Arrangementer med alkohol sammenfaller ikke sjelden med arrangementer uten alkohol. Det bør bli bedre informasjon om hvor det er og ikke er alkohol.
- Det meste må være for alle.
- Faddervaktordningen blir administrert av Sammen Råd og karriere.
- Det har kommet spørsmål en mulig «akuttversjon» av Si Fra. Dagens Si Fra er ikke egnet til akutte henvendelser. Sikresiden.no er heller ikke et redskap for å håndtere akutte hendelser. Neppe grunnlag for å opprette noen slik tjeneste heller; nødetatene må brukes.

Sak 34/18 Prosjektrapport og tiltaksplan – Tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne

Vedtakssak

Vedtak:

1. Læringsmiljøutvalget ber om at disse tiltakene blir prioritert i det videre arbeidet:
 - Kartlegge ansvarsfordelingen for tilrettelegging mellom fakultetene og avdelingene ved UiB, herunder ressursituasjonen for arbeidet
 - Beslutte ambisjonsnivå og videre prioriteringer, og dedikere ressurser til tilretteleggingsarbeidet sentralt og på fakultetene
 - Utarbeide generelle retningslinjer for tilrettelegging
 - Undersøke mulighetene for informasjon om tilretteleggingsbehov via Samordna opptak
 - Vurdere innføring av tilsvarende ordning som MN-fakultetets semesterstartprogram «Kom i gang»

- Opprette kontaktpersoner ved alle avdelinger som har et ansvar for tilrettelegging
 - Foreslå informasjonstiltak overfor administrative og vitenskapelig tilsatte
 - Foreslå en kompetansehevingsplan for kontaktpersonene ved fakultetene
 - Andre aktuelle tiltak
2. SA og fakultetene følger opp de vedtatte tiltakene.
 3. Saken legges også fram for Utdanningsutvalget.
 4. Det skal leveres en rapport om arbeidet til LMU innen våren 2019.

Andre innspill til saken:

- UiB samarbeider med flere andre aktører, herunder fylkeskommunen, Bergen kommune, Hjelpemiddelsentralen og Statped Vest.
- Mange gode tiltak er foreslått, men ressursene er beskjedne, særlig fordi personene som arbeider med tilrettelegging har for lite tid.
- Psykiske vansker skal ikke være til hinder for fullverdig utdanning.
- Det er for sprikende praksis når det gjelder utlegging av forelesningsvideoer.
- EIA har avsatt både personalressurs og penger for tilrettelegging av bygninger.
- I noen utdanninger må også hensynet til tredjeparter veie tungt.
- Hvem skal iverksette tiltakene som blir vedtatt?

Sak 35/18 Barrierer i høyere utdanning for personer med nedsatt funksjonsevne – Rapport fra BUFDIR

Drøftingssak

Innspill i debatten:

- Mange av problemstillingene er kjent fra før.
- Rapporten og LMU-saken bør også legges fram for UU.

Sak 36/18 Evalueringsrapport fra Oxford Research – Ordningen med LMU-er

Orienteringssak

Innspill i debatten:

- LMU som samhandlingsarena må videreføres.
- UiBs LMU er et nasjonalt forbilde.
- Rapportens alternativ 1 – Videreføring i det vesentlige som i dag – er best for UiB

Sak 37/18 Fysiske læringsarealer for fremtiden- rapport fra arbeidsgruppen for fysisk læringsmiljø

Orienteringssak

Innspill i saken:

- Sentrale målsetninger er å skape framtidens lokaler og å skape et levende campusmiljø.
- En gammel bygningsmasse er utfordrende.

- Rapporten er god, og bør brukes flittig.
- Det er bra at det nå finnes data om bruken av lokalene.
- Forslagene i rapporten bør knyttes til arealplanen.
- Strategisk ansvar finnes, i linjen og hos EIA, men strategisk kompetanse finnes ikke i like stor grad.

Sak 38/18 Besøk ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Drøftingssak

Innspill i debatten:

- U. Pihl er problematisk. Det trengs en gjennomgang av IKT-utstyret på bygget, og også av ansvarsforholdene knyttet til bygningen. Forhåpentligvis er ombyggingen i første etasje startskuddet for vesentlige forbedringer. Enklere ting kan følges opp på kort sikt. I den videre oppfølgingen av rapporten om fysisk læringsmiljø kan U. Pihl være godt egnet for særskilt oppmerksomhet.
- Sosiale møtepunkter for studenter har vært mangelvare på fakultetet. Ny studentpub, som offisielt åpner i januar 2019, kan hjelpe på dette. Studentutvalget begynner snart å rekruttere folk til driften.
- Er det underkapasitet på masterarbeidsplasser på SamPol (og AdmOrg)?
- Hvilke tanker gjør fakultetet seg om det psykososiale miljøet? Funnene fra SHOT-undersøkelsen skremmer litt. Fakultetet har et prosjekt sammen med fagutvalgene for å styrke utvalgenes synlighet og status. Det er jevnlig møter med studentutvalget og fagutvalgene. Samhandlingen med studentutvalget og andre studentorganer er preget av god vilje, men knapphet på tid.
- Fakultetet har vedtatt studentnær oppfølging. Blant målene er å skape bedre kullfølelse. Faglig og sosial tilhørighet er viktig. De jobber også med seminarlederrollen.
- Det er usikkert hvor godt det fungerer med instituttspesifikke lesesaler.
- Er det tydelig for studentene hvor de går med et læringsmiljøspørsmål?

Sak 39/18 Eventuelt

Sak 40/18 Orienteringssaker

Sylvi Leirvaag orienterte kort om den skandinaviske samlingen for studentombud, som holdes på Studentsenteret 18. og 19. oktober. Det skal også være en nasjonal samling samme sted den 17. oktober.

**UNIVERSITETET I BERGEN
LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)**

**Sak 41/18 Rapport om bruken av faddermidler fra sentralpotten
2018**

Notat fra Studieadministrativ avdeling
Drøftingssak

Notat

Til: Læringsmiljøutvalget

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 31. oktober 2018

Sak: Rapport om bruk av faddermidler fra sentralpotten 2018

Bakgrunn

I 2011 besluttet Universitetet i Bergen å opprette en sentral pott på 500.000 kr.- til aktiviteter i fadderuken. Midlene ble øremerket til integrering av nye studenter i student- og universitetsmiljøet, og skulle tildeles arrangement med en solid faglig, kulturell, friluftsfaglig eller sportslig profil. I 2017 og 2018 har potten vært på totalt kr 600 000,-, hvorav kr 60 000,- ble avsatt til SMS-systemet. Dermed var 540 000,- tilgjengelig til bruk for arrangementer.

Studiestart 2018- fadderarrangement

Den sentrale potten til fadderarrangement høsten 2018 ble utlyst i et brev datert 6. mars.

Søknadene om støtte til fadderarrangement ble behandlet av en komite bestående av Natalie Johnsen (læringsmiljøansvarlig SP), Sara Nordbø (fadderkoordinator) og Per Gunnar Hillesøy (SA). Komiteens forslag til tildeling av midler ble behandlet på sirkulasjon, og deretter behandlet i LMU-møtet den 13.04.18 (sak 11/18).

Alle søkere fikk tilsendt et brev med oversikt over tildelingen. I brevet fikk arrangørene, som ble tildelt midler, informasjon om hvilke punkter det skulle rapporteres om innen 24. september. De ble også bedt om å rapportere om hvordan midlene ble benyttet.

Læringsmiljøutvalget har mottatt fra seks fakulteter og fra Stiftelsen Hulen. Rapportene er lagt ved i et eget dokument, der bilagene i det vesentlige ikke er med.

Flertallet av tiltakene som fikk støtte, ble gjennomført. Ut fra det sekretariatet kan se, var det to som ikke ble holdt. Det ene var Apartaton, som var et fellestiltak mellom HF- og SV-fakultetet, rettet mot internasjonale studenter. HF-fakultetet melder at samarbeidet med SV ikke var vellykket, og at det var årsaken. Det andre var en kulturvandring, som fadderkomiteen ved Det juridiske fakultet hadde søkt om 4 770 kroner til, mens LMU innvilget 120 kroner. Økonomi oppgis som grunn til at arrangementet ikke ble holdt. Sekretariatet bemerker at det ikke synes å ha kommet rapport fra den rusfri gruppen ved Det juridiske fakultet, som fikk tildelt 18 600 kroner totalt.

Det ble tildelt totalt 540 000 kroner. Ut fra rapportene synes det å være om lag 23 350 kroner av dette som ikke ble brukt.

Noen utvalgte merknader fra rapportene

- KMD fikk støtte til ett arrangement, en konsert. Dette var ifølge rapporten svært vellykket. Imidlertid var det et tungrodd samarbeid med fakultetsadministrasjonen med tanke på utbetalinger.
- Det medisinske fakultet hadde jevnt over vellykkede arrangementer, selv om de måtte gjøre noen justeringer underveis. Etter Kollevågen-utflukten kom det et erstatningskrav fra Berge og omland friluftsråd, pga. skade på noen møbler. Dette

kom på drøyt 6000 kroner, som UiB vil dekke. Dette var også det eneste fakultetet som ga tilbakemelding på tildelinger fra fakultetet og midler fra sponsorer.

- Det juridiske fakultet bemerker særlig at samarbeidet med Kvarteret var meget vellykket. Bilaget for dette arrangementet viser en kostnad på noe over 2000 kroner til alkoholholdige varer, i hovedsak øl (1888,-). Dette er omtalt som «Backstagevarer». Etter spørsmål fra sekretariatet, opplyser faddergruppen: «Grunnen for "alkoholkjøpet" var at dette inngikk i pakken Kvarteret tilbydde. Det var altså artistene som hadde stilt krav om at disse tingene var tilgjengelige, og fadderkomiteen hadde ikke noe valg. Kvarteret opplyste om at dette var helt normalt i denne bransjen.»
- Hulen har levert en utførlig rapport. Det ble nødt til å gjøre noen endringer i forhold til søknaden, og gikk med tap denne gangen. De er likevel tilfreds med helheten. De understreker at også Hulen-arrangementene må promoteres som fadderuketiltak, noe som ikke ble gjort i år.
- Det ble i svært liten grad meldt om deltakelse fra studenter med funksjonsnedsettelse.

Drøfting

LMU har tidligere fått en utførlig rapport om gjennomføringen av fadderuken, og saken her er primært en rutinemessig rapport, der et hovedanliggende for LMU er å påse at penger er brukt i tråd med vilkårene for tildelingen. Det vil være naturlig at LMU også framover drøfter innrettingen av fadderuken, både med tanke på bruken av sentralpotten og ellers.

Drøftingsspørsmål:

- Kan og bør LMU sette vilkår for tildelinger med sikte på redusert alkoholbruk i fadderuken?
- Kan faddermidlene brukes slik at fadderuken også blir attraktiv for studenter med funksjonsnedsettelse?

24.10.18 PEH

**UNIVERSITETET I BERGEN
LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)**

Sak 42/18 Studentombudets virksomhet V-18

Presentasjon ved Sylvi Leirvaag
Orienteringssak

Notat**Til: Læringsmiljøutvalget****Fra: Studieadministrativ avdeling****Møte: 31. oktober 2018****Sak: Studentombudets virksomhet V-18**

Bakgrunn

Studentombudet ved UiB har vært i virksomhet fra 2015. I utgangspunktet ble det fastsatt i mandatet at ombudet skal rapportere til styret om sin virksomhet hvert halvår, men dette er senere endret til årlig rapportering. Det skjer i vårsemesteret, og omfatter det foregående kalenderåret. Det har likevel vært praksis at LMU får en orientering på høsten om virksomheten i vårsemesteret. Studentombud Sylvi Leirvaag vil orientere muntlig.

22.10.18/PEH

**UNIVERSITETET I BERGEN
LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)**

Sak 43/18 Klager på læringsmiljøet V-18/Si Fra V-18

Notat fra Studieadministrativ avdeling
Drøftingssak

Notat

Til: Læringsmiljøutvalget
Fra: Studieadministrativ avdeling
Møte: 31. oktober 2018
Sak: Klager på læringsmiljøet V-18/Si Fra V-18

Bakgrunn

Læringsmiljøutvalget (LMU) får en jevnlig tilstandsrapport om læringsmiljøet ved institusjonen gjennom besøksrundene på fakultetene og i rapporteringen i forbindelse med utdanningsmeldingen. Dette gir LMU en god oversikt over det helhetlige læringsmiljøet ved UiB.

Ifølge reglene til LMU skal utvalget også få melding om eventuelle klager som mottas fra studentene vedrørende læringsmiljøet:

LMU skal i henhold til lovens § 4-3 holdes orientert om klager som institusjonen mottar fra studenter vedrørende læringsmiljøet, og LMU kan gi uttalelser om slike forhold til styret. Fagmiljøene har plikt til å innrapportere eventuelle klager på læringsmiljøet til fakultetet, og fakultetene skal hvert semester sende en kortfattet rapport til LMU om slike klager. LMU skal likeså gjøres kjent med eventuelle pålegg og enkeltvedtak som Arbeidstilsynet treffer med hensyn til institusjonens læringsmiljø.

Fakultetene blir to ganger årlig bedt om å sende inn en kortfattet rapport til Læringsmiljøutvalget om eventuelle konkrete avvik i form av mottatte klager på læringsmiljøet. I et brev datert 03.10.18 til fakultetene, ble fristen for rapportering for vårsemesteret 2018 satt til 18. oktober.

Som utvalget er kjent med, er Si Fra-systemet i drift fra 2018. Det har hele tiden vært planlagt at dette skal bli UiBs sentrale kanal for klager på læringsmiljøet, og på andre forhold. Det får konsekvenser for rapportformen, og denne gangen har alle fakultetene sendt inn sine rapporter i form av brev, i stedet for på det skjemaet som ble brukt tidligere. I brevet til fakultetene bad vi om rapport både om saker som kom inn i Si Fra, og på annen måte. I tillegg bad vi om fakultetenes vurdering av erfaringene med Si Fra. Rapportene ligger ved i en separat fil, unntatt rapporten fra Det psykologiske fakultet, som er referert i sin helhet her.

Det humanistiske fakultet rapporterer om i alt 20 saker i Si Fra, hvorav 9 røde, 9 gule og to grønne. En sak ble registrert to ganger. Hovedtyngden kom i første kvartal. Av de røde sakene, gjaldt fire meldinger samme sakskompleks, om klage på en medstudent. Det ble fulgt opp med møter med de berørte. En sak gjaldt en student som opplevde seg upassende omtalt av en ansatt. Den personalansvarlige enheten ble informert, og har meldt at de har fulgt opp overfor den ansatte. De siste tre gjaldt røyking i borggården på Sydneshaugen skole. Fakultetet har samarbeidet med EIA, og det er innført røykeforbud i hele borggården, samt at skiltingen er forbedret. Den siste gjaldt en student som mente at h*n ikke var anonym på skoleeksamen. Det ble besvart med informasjon om rutine ved kandidatnummerering.

Fem gule saker gjelder sjenerende røykelukt på lesesalene på Sydneshaugen skole, en sak gjaldt at det var for kaldt på lesesalene. To saker gjaldt manglende informasjon på Mitt UiB, og disse ble fulgt opp sammen med instituttet. En siste sak gjaldt forsinket sensur. Etter fakultetets gjennomgang kom man til at fristen var holdt. To grønne saker gjaldt ros til foreleser og fagmiljø. Det ble formidlet til de berørte personene og enhetene. Endelig ble en

sak behandlet på instituttnivå, og gjaldt forhold rundt undervisningen på et emne. Instituttet fulgte opp denne, med møte med først studenten og deretter den aktuelle underviseren.

Når det gjelder Si Fra, er fakultetets erfaringer noe blandet. Det er et godt verktøy for å sikre at saker blir mottatt, og at de ikke stopper opp. Det sikrer også konfidensialitet for studentene. Noen saker i Si Fra hadde ikke trengt å bli behandlet i systemet, men kunne vært løst på andre måter. Dette gjelder for eksempel manglende litteraturlister, forsinket sensur eller drift av lesesaler. Grenseoppgangen mot Si Fra bør bli tydeligere her.

Fakultetet har særlig opplevd saker med konflikter studenter imellom som krevende. De tar tid, og det er ikke alltid lett å komme fram til en løsning som alle kan slå seg til ro med. Det er likevel en gevinst at man får snakket med studentene, og at de møter noen som lytter. Samarbeidet med SA, HR og EIA har vært godt i Si Fra-sakene. Alt i alt er Si Fra en vinning.

Det juridiske fakultet har mottatt en del klager om temperaturen på lesesalene, slik de også har fått tidligere år. JSU har også fått slike klager. Det er kjøpt inn en del pledd til studentene, men fakultetet opplever ingen bedring når det gjelder temperaturen.

Den største psykososiale belastningen for studentene er karakterpresset, som har vært kjent lenge. Det kommer fram på flere måter, men kanskje mest gjennom studieveiledningen. Det synes å være utbredt at studenter prioriterer gjentak av eksamener der de er misfornøyd med karakteren, framfor studieprogresjon.

JSU jobber med flere tiltak for å redusere ensomhet og øke trivselen blant studenter. Ett tiltak er kampanjen #inviterenekstra, der målet er at flere skal bli flinkere til å invitere med seg andre studenter som de møter i ulike sosiale sammenhenger. Et annet tiltak er en kollokvieordning organisert av JSU.

Fakultetet har fra 2017, med støtte fra Norgesuniversitetet, utviklet og satt i drift prosjektet «Bedre språk – bedre jurister». Formålet er særlig å knytte emnene på første studieår bedre sammen, og at studentene skal utvikle generell kompetanse som gir virkning gjennom hele studiet. Prosjektet er et skrivekurs som går gjennom hele første studieår.

Fakultetet er ansvarlig for tilrettelegging i undervisnings- og læringssituasjonen. Vanlige tiltak er reserverte leseplasser, i noen tilfeller kontorplass, samt endrede utdanningsplaner med redusert progresjon eller andre tilpasninger. V-18 hadde to studenter innvilget mentor i regi av fakultetet og NAV. I det ene tilfellet gjaldt det fysiske utfordringer, i det andre faglig støtte og hjelp til å organisere studiehverdagen. Den sistnevnte har fortsatt mentorordning H-18.

Fakultetet har også i lang tid vært opptatt av læringsmiljøet for innreisende studenter, som til dels har andre behov enn de andre. ELSA har flere sosiale arrangementer i løpet av året. Videre har fakultetet innført obligatorisk krav om engelskspråklig spesialemerne for de som ikke drar på utveksling. Det har likevel ikke ført til den integreringsgevinsten som man håpet, bl.a. fordi norske studenter tar emnepakker som gir fritak fra kravet om engelskspråklig emne.

Fakultetet har fått ganske få saker gjennom Si Fra, og har derfor lite erfaringsgrunnlag. Det kom fire gule saker V-18. En gjaldt løse pulter som var nær ved å kollapse på en lesesal, og en annen en dør som smalt høyt hver gang den gikk igjen. Begge ble sendt videre til EIA. En tredje klage gjaldt innsyn i obligatoriske innleveringer. Klagerne mente det var uheldig at alle de andre studentene på kullet fikk innsyn i et diskusjonsnotat de leverte på Mitt UiB. Fakultetet

var enig med klagerne at tilgangen burde begrenses, men det lot seg ikke gjøre der og da, siden emnet var i gang. Det vil bli endret til neste gang. Den siste saken gjaldt undervisningsutstyr, og at det var for få penner på fakultetet.

Fakultetet ser positivt på Si Fra-systemet. Et slikt lavterskeltilbud er bra for både fakultetet og studentene. Det har likevel vært lite brukt, og de klagenes som kom, er ikke slike som Si Fra primært er laget for. Det kan synes som om Si Fra er litt for lite kjent for studentene. Det man ser, er at en del studenter bruker mobilappen Jodel for å si fra om saker som angår studiemiljøet. Fakultetet antar det er fordi Jodel er anonymt, mens Si Fra ikke er det.

Fakultet for kunst, musikk og design opplyser at klager mottas gjennom en rekke ulike kanaler, så som avviksmeldinger i HMS-systemet og direkte i møter. Volumet i Si Fra er så langt svært lite. Når det gjelder fysisk læringsmiljø, viser de til at fakultetet er delt mellom nybygget i Møllendalsveien (kunst og design) og de eldre lokalene i Lars Hilles gate (musikk). For Møllendalsveien er det et eget brukerutvalg, der saker knyttet til det fysiske miljøet tas opp kontinuerlig. For Griegakademiet gir lokalene i Lars Hilles gate betydelige utfordringer for læringsmiljøet på flere måter. For utdanningene ved fakultetet er det et særtrekk at innslaget av individuell veiledning er stort. Denne kontakten mellom student og hovedveileder/hovedinstrumentlærer er en viktig kanal for tilbakemeldinger om det psykososiale læringsmiljøet. Dette er i mange tilfeller nyttig for å kunne løse problemer, men ikke alltid. Fakultetet har mottatt klage fra en gruppe studenter som melder om uoversiktighet eller uforutsigbarhet i gjennomføringen av studieplaner og vurderinger. Dette følges opp i revisjonsarbeidet og i Mitt UiB.

Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2018 har vist at KMD synes å ha noen særlige utfordringer knyttet til mobbing og rusmiddelbruk. Dette er problemstillinger som er kjent i kunstutdanninger mange steder. Fakultetet tar det likevel på stort alvor, og vil samarbeide med Sammen og med søsterinstitusjoner.

KMD tar også opp lokalene i Lars Hilles gate som problematiske med tanke på tilrettelegging. Det er en rullestolheis der, men det har vært driftsproblemer med den. Når tunge instrumenter og annet tungt utstyr skal fraktes mellom etasjene, må de bæres.

Fakultetet har videre strevd med å få studentrepresentasjon i alle organer der det skal være. Dette jobbes det videre med. En del studieadministrative verktøy og regelverk er lite tilpasset KMDs utdanninger.

I Si Fra har fakultetet hatt to røde saker, men ingen gule eller grønne. De to sakene følges opp etter de etablerte prosedyrene.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet mottok bare tre saker i Si Fra V-18. De ser likevel en betydelig økning så langt i høst. Si Fra vurderes som et godt verktøy og en god kanal for studentene.

Fakultetet har en rekke merknader knyttet til bygninger, slik de også har hatt i tidligere rapporter. Auditoriefløyen er problematisk på mange måter. Bygget er gammelt og lite funksjonelt, renholdet oppleves som dårlig, og innklimaet er også dårlig. Flere undervisningsrom, ikke bare i auditoriefløyen, er også skitne og rotete. Hvilerommet/ammerommet i Realfagbygget er ikke hensiktsmessig møblert, og generelt utrivelig. Det er en rekke problemer med auditoriene, bl.a. med at det ikke er mulig å bruke

tavle og prosjektor samtidig, det er dårlige muligheter for videonotat og enkelte andre forhold. Dette gir betydelige utfordringer i timeplanarbeidet, fordi auditoriene har så ulike standarder.

Det medisinske fakultet mottok 12 saker i Si Fra V-18. Av disse var 3 røde, 7 gule og 2 grønne. Av de røde gjaldt to forhold mellom underviser og student i undervisningssituasjonen, av mindre alvorlig karakter. De ble løst gjennom møter mellom fakultetet og de involverte. Den tredje ble løst som en studieveiledningssak. Av de gule gjaldt noen forhold som ble overført til Lydia. Andre gjaldt forbedringsønsker knyttet til det pedagogiske innholdet i emner. Det ble videreformidlet til emneansvarlige og semesterstyrer.

Seks saker ble meldt utenom Si Fra. En kom via studentombudet, og gjaldt odontologistudenter som ikke fikk tilgang til egne digitale eksamensbesvarelser. Fakultetet avklarte regelverket og ga teknisk bistand til instituttet. En gjaldt manglende publisering av tidligere eksamensoppgaver i et emne, og en annen manglende fasit i et emne. Disse ble løst etter henvendelse til instituttet. En gjaldt en feil i en timeplan, som ble rettet. Ytterligere en sak gjaldt dårlig stabilitet i det trådløse nettet i Sentralblokken på Haukeland. Saken ble meldt til ITA, og nettet ble oppgradert flere steder i forbindelse med OSKE-eksamen. En siste sak gjaldt et tett toalett, som ble meldt til EIA.

Fakultetet ser positivt på innføringen av Si Fra. Det oppleves som en garanti for helhetlig og profesjonell oppfølging, og det er en klar styrke at det utløser handlingsplikt for fakultetet. I røde saker ser man en konflikt mellom behovet for konfidensialitet og effektiv utveksling av informasjon. Dette gjelder f.eks. godkjenning av møtereferater etc. Fakultetet ønsker et effektivt digitalt verktøy for sikker utveksling av dette. Et jevnt kontaktpunkt for læringsmiljøkontaktene er verdifullt, og må opprettholdes. Det er klare behov for mer informasjon til studentene om at Si Fra finnes, og hvordan det kan brukes. Informasjonen kan gi inntrykk av at Si Fra er formelt og at terskelen for å bruke det er høy. I hovedsak er likevel fakultetet godt tilfreds med at systemet har kommet på plass.

Det psykologiske fakultet har meldt om en klage. Denne gjaldt innbrudd i et bokskap, der ingenting av verdi ble stjålet. Fakultetet har ikke bemerket noe om Si Fra.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har mottatt to grønne og to gule saker i Si Fra V-18. To institutter fikk ros for å ha økt bruken av digitale verktøy både i selve undervisningen og i form av videonotat av forelesninger. En gul sak gjaldt at lesesalene var stengt på helligdager i mai. Det vil bli ordnet neste vår. En siste sak gjaldt kommunikasjonsformen mellom en studieveileder og en student, der studentene opplevde saken som problematisk. Det ble fulgt opp med en samtale med studieveilederen, og tilbakemelding til studentene, som sa seg tilfreds.

Fakultetet ser på Si Fra som en vinning, og er godt fornøyd med at det har fått et eget ikon i venstremargen på Mitt UiB. Man ser at det trengs mer informasjon til studentene om systemet. Det er enkelt å bruke for saksbehandlerne, men det er funksjoner som antakelig ikke blir utnyttet fullt ut. Et årshjul med informasjon om rapportkrav, møter med LMK-ene etc. ville vært nyttig. Man savner også noe mer veiledning om organisering av arbeidet, framgangsmåte i vanskelige saker osv.

Endelig omtaler fakultetet enkelte generelle forhold knyttet til tilrettelegging. De har flere ganger opplevd å få inn nye studenter med tilretteleggingsbehov, uten at de har visst om dette før semesterstart. Ikke alle bygg er universelt utformet, og det gir utfordringer. Fra H-18

ble tilrettelegging gitt et eget punkt i fanen «Ny student» på studentsidene. Det er positivt, men kan hende burde slik informasjon også kommet fram i opptaksbrevet.

I HMS-avvikssystemet kom det inn 15 meldinger som berørte studenter i perioden 1. januar til 30. juni. Dette er samme nivå som har vært vanlig i flere år. Også denne gangen dominerer stikk- og kuttskader ved Institutt for klinisk odontologi (9 meldinger). Disse blir behandlet i tråd med etablerte rutiner på instituttet. 4 meldinger gjaldt «laboratorieting» av ulikt slag, men ingen førte til alvorlige skader. En melding gjaldt et defekt urinal, mens den siste var et elektrisk uhell under opptaksprøver ved KMD.

Saken legges fram til *drøfting*.

24.10.18 PEH

**UNIVERSITETET I BERGEN
LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)**

**Sak 44/18 Høring om endringer i universitets- og høyskoleloven
(studentombud, seksuell trakassering, tilrettelegging)**

Notat fra Studieadministrativ avdeling
ssak

Notat

Til: Læringsmiljøutvalget

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 31. oktober 2018

Sak: Høring om endringer i universitets- og høyskoleloven (studentombud, seksuell trakassering, tilrettelegging)

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring et forslag til endringer i uhl., jf. det vedlagte høringsbrevet og –notatet. Saken er på ordinær intern høring ved UiB. Det er ikke ofte LMU får hørings saker av dette slaget til behandling, men dette er et forslag som berører LMUs fagfelt direkte. I korthet foreslår departementet å lovfeste at alle studenter skal ha tilgang til et studentombud, en synliggjøring av plikten til å forebygge og forhindre seksuell trakassering, og en forsterket bestemmelse om rett til individuell tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne og særskilte behov.

LMU er ikke en vanlig høringsinstans her, men eventuelle innspill vil bli tatt med i prosessen fram mot en endelig høringsuttalelse fra UiB.

Studentombudsordningen

Departementet foreslår at alle studenter skal ha tilgang til et studentombud. Det foreslås ikke noen nærmere regler om hvordan ordningen skal organiseres, eller om ombudets virksomhet, bortsett fra en viss utvidelse av taushetsplikten. Ingenting av dette griper vesentlig inn i ombudsordningen slik den er ved UiB i dag.

Den viktigste endringen synes å være reglene om taushetsplikt, som strekkes lenger enn i forvaltningsloven, på to måter:

- Alt som en student opplyser til ombudet, blir taushetsbelagt, ikke bare det som gjelder «noens personlige forhold», slik som i forvaltningsloven.
- Opplysninger kan bare deles med andre når studenten samtykker.

Det siste punktet går også lenger enn det gjeldende mandatet for studentombudet ved UiB, men henger godt sammen med prinsippet om ombudets uavhengighet. I høringsnotatet nevner departementet at «å kunne snakke konfidensielt med et studentombud i forkant av et varsel, kan også medføre at flere tør å ta steget og varsle om slike forhold.» Dersom en student skulle henvende seg til for eksempel en studieveileder og fortelle om trakassering eller andre sterkt kritikkverdige forhold, er det ikke gitt at studieveilederen kan garantere konfidensialitet. Dermed er det en fordel at studentombudet kan gjøre det fram til studenten selv beslutter å ta opp saken gjennom Si Fra-systemet eller på annen måte, ev. at studentombudet holder opplysningene for seg selv for all framtid.

Departementet går også inn på studentombudenes kvalifikasjoner, og trekker særlig fram juridisk kompetanse og kompetanse i meglings og konfliktløsning. Det overlates likevel til institusjonene hvilken kompetanse de vil kreve eller etterspørre. Det foreslås en uttrykkelig hjemmel til å ansette studentombud på åremål, og at ingen skal kunne være i samme ombudsstilling mer enn tolv år sammenhengende.

Lovforslaget aktualiserer en evaluering av studentombudet ved UiB. Det har også gått tre år siden vårt første studentombud begynte i stillingen, og det burde ligge til rette for en evaluering. Dette er likevel styrets ansvar.

Plikten til å forebygge og forhindre seksuell trakassering

Denne plikten gjelder allerede. Den er tydeligst i likestillings- og diskrimineringsloven (ldl.), jf. § 13, der første og siste ledd lyder:

Trakassering på grunn av forhold som nevnt i § 6 første ledd og seksuell trakassering, er forbudt.

(..)

Arbeidsgivere og ledelsen i organisasjoner og utdanningsinstitusjoner skal innenfor sitt ansvarsområde forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering.

Det må også anses å ligge i plikten etter uhl. § 4-3 (2) til å sikre et «fullt forsvarlig» læringsmiljø. Når departementet nå foreslår en ny siste setning i uhl. § 4-3 (1), innføres dermed ikke noen nye plikter for UiB eller nye rettigheter for studenter. Imidlertid gjør den institusjonens plikter tydeligere, noe som forhåpentligvis vil bidra til at allerede gjeldende plikter og rettigheter faktisk blir styrket.

Barne- og likestillingsdepartementet sendte i juli ut et [forslag](#) om å etablere et lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering. I korthet går det ut på å legge veiledningsoppgaver til likestillings- og diskrimineringsombudet, og håndhevningsoppgaver til diskrimineringsnemnda. Selv om flere av de foreslåtte bestemmelsene også berører studenters rettsstilling, synes forslaget i større grad å være innrettet mot arbeidslivet. Vi antar derfor at de foreslåtte endringene i uhl., og institusjonenes oppfølging internt, vil ha større betydning for studenter i saker om seksuell trakassering.

Tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne og særskilte behov

For å sikre at flest mulig skal ha reelle sjanser til å ta høyere utdanning, er det en rekke virkemidler som er aktuelle. I denne sammenhengen vil vi peke på to:

- Universell utforming
- Individuell tilrettelegging

Formålet med universell utforming er at så mange som mulig skal kunne få tilgang til bygninger og rom, bruke utstyr, følge og delta i undervisning etc., uten individuell tilrettelegging. Åpenbare eksempler på tiltak kan være rullestolramper og heis, teleslynge, merking av dører, trapper etc. for blinde og svaksynte. Det er et klart mål at slike tiltak i stadig større grad skal redusere behovet for individuell tilrettelegging. Behovet kan likevel ikke elimineres. I dagens lov er individuell tilrettelegging uttrykkelig nevnt i § 4-3 (5):

5) Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium

Slik det er i dag, har studenter med funksjonsnedsettelse og særskilte behov rettigheter etter ldl., men disse går lenger enn uhl. gjør. Derfor foreslår departementet en utvidet tekst, som skal bringe uhl. bedre i samsvar med ldl. og dermed med gjeldende rett.

Noen viktige momenter:

- Gruppen som har rettigheter, blir spesifisert nærmere
- Det går tydeligere fram enn i dag at retten gjelder individuell tilrettelegging
- Hva man har rett til, blir spesifisert nærmere
- Formålet med individuell tilrettelegging blir gjort tydeligere enn i dag
- Begrensningene i retten blir tydeligere og skarpere formulert (ikke uforholdsmessig byrde)
- Det blir gitt anvisning på hvordan avveiningen mellom formålet og byrden for institusjonen skal gjøres

Den gjeldende begrensningen om at tilrettelegging ikke skal føre til reduksjon av de faglige kravene, beholdes.

Drøftingsspørsmål

Forslagene vil til dels styrke studentenes rettigheter og institusjonenes plikter, juridisk sett. Det er likevel enda viktigere i hvilken grad de bidrar til reelle bedringer.

- Har LMU innspill til en evaluering av studentombudsordningene ved UiB?
- Hvilke tiltak vil gi best virkning for å realisere målsetningene med lovendringene?

**UNIVERSITETET I BERGEN
LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)**

Sak 45/18 Lokal læringsmiljøforskrift – Innledning til arbeidet

Notat fra Studieadministrativ avdeling
Vedtaks sak

Notat

Til: Læringsmiljøutvalget

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 31. oktober 2018

Sak: Lokal læringsmiljøforskrift – Innledning til arbeidet

Bakgrunn

I dialogen mellom SP-AU og Studieadministrativ avdeling har det flere ganger vært diskutert om UiB kan lage en lokal læringsmiljøforskrift. Det er dette vi nå foreslår å innlede en prosess om.

Det kan ikke bli en forskrift i forvaltningslovens forstand, fordi uhl. § 4-3 ikke gir hjemmel for det. Likevel kan en del oppnås ved bl.a. å samle gjeldende regelverk, utarbeide retningslinjer og veiledninger, eller lignende, og for enkelhets skyld omtaler vi dette som en forskrift i det videre. Til slutt i saken kommer en liste over en del regelverk som allerede gjelder eller blir praktisert ved UiB. Dette vil være viktig stoff med tanke på en lokal forskrift.

Saken legges fram til en innledende drøfting, der LMU bes om innspill både til innhold og prosess. Dette må selvsagt også gjøres overfor fakultetene, studentorganisasjonene og de sterkeste berørte avdelingene i sentraladministrasjonen.

Drøftingsspørsmål

- Hva vil vi særlig oppnå med en lokal forskrift?
- Hvordan prioritere (etter tema (fysisk miljø, psykososialt osv), etter hvor behovene er sterke, etter hvor det er best sjanser til å oppnå resultater, eller på annen måte?)
- Hvilke ressurser kan vi trekke på (Universell, Arbeidstilsynet, forskning, erfaringer fra andre institusjoner i Norge og andre steder, osv)?

Vedtak og videre oppfølging

Vi antar at det kan være hensiktsmessig å lage en arbeidsgruppe, som i første omgang skal komme med et forslag til den videre prosessen. På kort sikt bør gruppen komme tilbake til LMU med et forslag til mandat for seg selv. Det foreslås ikke personer her, men vi antar at Eiendomsavdelingen, IT-avdelingen, Studieadministrativ avdeling, samt studentene, bør være med i arbeidsgruppen i denne omgangen.

Forslag til vedtak

Læringsmiljøutvalget gir lederen fullmakt til å etablere en arbeidsgruppe som skal lage forslag til lokal læringsmiljøforskrift. Arbeidsgruppens mandat er å lage et forslag til videre prosess, herunder mandat. Dette skal legges fram for LMU i neste møte.

24.10.18 PEH

Kort, skjematisk oversikt over en del regelverk som gjelder eller praktiseres i dag:

HMS som gjelder studenter:

- [Aml: § 1-6. Personer som ikke er arbeidstakere](#)
- [Forskrift om arbeidsmiljølovens anvendelse for personer som ikke er arbeidstakere](#)
- [Regelsamlingen \(HMS-retningslinjer som angår studenter\):](#)

- Retningslinjer for melding og oppfølging av helse-, miljø- og sikkerhetsavvik
- Retningslinje for brannvern
- Retningslinje for helse, miljø og sikkerhet ved feltarbeid og tokt
- Retningslinjer for bruk og håndtering av kjemikalier
- Retningslinje for avhending av farlig avfall og problemavfall, ioniserende strålekilder og eksplosivt avfall
- Retningslinje for strålevern og bruk av stråling ved UiB (er under revisjon)
- Retningslinjer for biologiske faktorer og genmodifiserte mikroorganismer

Rutine for utstedelse av sjømannsattest for ansatte og studenter ved universitetet som skal på feltarbeid og tokt: <https://www.uib.no/hms-portalen/74616/utstedelse-av-sj%C3%B8mannsattest>

Helsekontroller (inkl studenter): <https://www.uib.no/hms-portalen/88674/helsekontroller>

Graviditet (inkl studenter) : <https://www.uib.no/hms-portalen/80820/graviditet>

Ytre miljø arbeid angår også studentene: <https://www.uib.no/hms-portalen/84112/ytre-milj%C3%B8-arbeid#studenter-ansatte>

Sikresiden.no: <https://www.sikresiden.no/?locality=196>

Arbeidsplassforskriften: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-06-1356#KAPITTEL_2

(Denne gjelder ikke direkte for studenter, men EIA bestreber seg på å praktisere den også for studentarbeidsplasser så langt den passer. Et par eksempler på at den ikke passer, er arbeidsplassutforming og garderover, som er laget for faste arbeidsplasser.)

UNIVERSITETET I BERGEN LÆRINGSMILJØUTVALGET(LMU)

Sak 46/18 Besøk ved Universitetsbiblioteket

Notat fra Studieadministrativ avdeling
Drøftingssak

Læringsmiljøutvalget har siden 2009 foretatt såkalte "tilsynsrunder" til alle fakultetene for å kunne danne seg et overblikk over hvordan det helhetlige læringsmiljøet blir ivaretatt på fakultetsnivå. Disse besøkene er blitt innledet med en times diskusjon med representanter fra fakultetet, både ansatte og studenter.

På møtet 7. juni 2010 vedtok LMU å fortsette besøksrunden til fakultetene. Utvalget anser møtene med fakultetene som nyttige og verdifulle for utvalget. Samtidig er møtene med på å synliggjøre LMUs arbeid ovenfor fakultetene. I forbindelse med en ny runde er det også aktuelt å se på oppfølgingen av eventuelle problemstillinger som ble diskutert på forrige besøk.

Hovedhensikten med besøket er at utvalget skal kunne drøfte læringsmiljø og problemer/utfordringer knyttet til dette direkte med representanter for studenter og ansatte ved de enkelte fakultet.

Det legges opp til en omvisning og en uformell diskusjon med utgangspunkt i følgende:

- Undervisningslokaler
- Lesesaler og leseplasser
- Møteplasser for studentene
- Det psykososiale læringsmiljøet
- Studentutvalgenes rolle i læringsmiljøarbeidet
- Retningslinjer for håndtering av læringsmiljøspørsmål

Dette er bare andre gang LMU har et slikt besøk ved Universitetsbiblioteket, og opplegget krever noen tilpasninger, fordi UBs virksomhet og organisering ikke samsvarer helt med fakultetenes. Punktene her kan likevel tjene til veiledning.

Tema for drøfting

Hovedhensikten med besøket er at utvalget skal bli bedre kjent med det lokale læringsmiljøet og drøfte problemer/utfordringer knyttet til dette direkte med representanter for biblioteket.

26.10.18 PEH

Notat

Til: Læringsmiljøutvalget
Fra: Studieadministrativ avdeling
Møte: 31. oktober 2018
Sak: Besøk ved Universitetsbiblioteket

Bakgrunn

[Oppdateres når jeg er tilbake på kontoret.]

